

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2014/124

Karar Sayısı : 2015/24

Karar Tarihi : 5.3.2015

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Antalya 8. Sulh Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun, 24.5.2013 tarihli ve 6487 sayılı Kanun'un 19. maddesiyle değiştirilen 48. maddesinin altıncı fıkrasının Anayasa'nın 2., 5. ve 12. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Sanık hakkında alkol veya uyuşturucu maddenin etkisi altındayken araç kullanma suçundan dolayı açılan kamu davasında, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırılık iddiasını ciddi bulan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

“ ...

Tüm dosya kapsamı, sanığın savunması ve talebi, diğer bilgi ve belgeler birlikte incelenip değerlendirildiğinde; sanığın 13/09/2013 tarihinde kullanmış olduğu ... plakalı aracı ile ... market kavşağına doğru normal seyir halindeyken trafik ekiplerince yapılan kontrollerde alkol muayenesinde 2.83 promil alkollü olduğunun tespit edildiği kabahatler yasasına göre ehliyetine el konulduğu idari para cezası verildiği, ayrıca TCK 179. maddesi gereğince dava açıldığı Kabahatler Yasasının 15/3. maddesi gereğince cürüm olan bir fiilin aynı zamanda kabahat teşkil etmediği, ancak sanığın alkollü araç kullanmaktan dolayı hem kabahat sayılır işlem yapıldığı, hem de cürüm sayılarak hakkında dava açıldığı, bu durumun Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 2, 5, 12, 13. maddelerinde temel hak ve hürriyetlere aykırı olduğu kanaatine varılmıştır.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 6487 sayılı Yasa ile değişik 48. maddesinde yapılan değişiklik ile;

Alkol uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin etkisi altında araç sürme yasağı:

Madde 48- (Değişik : 24/5/2013 - 6487/19 md.)

Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri almış olan sürücüler ile alkollü olan sürücülerin karayolunda araç sürmeleri yasaktır.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılıp kullanılmadığı ya da alkolün kandaki miktarını tespit amacıyla, kollukça teknik cihazlar kullanılır.

Kişinin yaralanmak veya ölümlü ya da kollukça müdahil olunan maddi hasarlı trafik kazasına karışması hâlinde, ikinci fıkrada belirtilen muayeneye tabi tutulması

zorunludur. Teknik cihaz ile yapılan ölçüme itiraz eden veya bu cihaz ile ölçüm yapılmasına müsaade etmeyen bu sürücüler, en yakın adli tıp kurumuna veya adli tabipliğe veya Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık kuruluşlarına götürülerek uyuşturucu veya uyarıcı madde ya da alkol tespitinde kullanılmak üzere vücutlarından kan, tükürük veya idrar gibi örnekler alınır. Bu işlem bakımından 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 75 inci maddesi hükümleri, beşinci fıkrası hariç olmak üzere uygulanır.

Trafik kazası sonucunda kişinin ölmesi veya teknik cihaza üfleyemeyecek kadar yaralanmış olması hâlinde, üçüncü fıkra hükümlerine göre bu kişilerden kan, tükürük veya idrar gibi örnekler alınır.

Yapılan tespit sonucunda, 0.50 promilin üzerinde alkollü olarak araç kullandığı tespit edilen sürücüler hakkında, fiili bir suç oluştursa bile, 700 Türk Lirası idari para cezası verilir ve sürücü belgesi altı ay süreyle geri alınır. Hususi otomobil dışındaki araçları alkollü olarak kullanan sürücüler bakımından promil alt sınırı 0.21 olarak uygulanır. Alkollü olarak araç kullanma nedeniyle sürücü belgesi geri alınan kişiye, son ihlalin gerçekleştiği tarihten itibaren geriye doğru beş yıl içinde; ikinci defasında 877 Türk Lirası idari para cezası verilir ve sürücü belgeleri iki yıl süreyle, üç veya üçten fazlasında ise, 1.407 Türk Lirası idari para cezası verilir ve sürücü belgeleri her seferinde beşer yıl süreyle geri alınır. Sürücü belgelerinin herhangi bir nedenle geçici olarak geri alınmış olması hâlinde belirtilen süreler, geçici alma süresinin bitiminde başlar.

Yapılan tespit sonucunda, 1.00 promilin üzerinde alkollü olduğu tespit edilen sürücüler hakkında ayrıca Türk Ceza Kanununun 179 uncu maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri uygulanır.

Hususi otomobil sürücüleri bakımından 0.50 promilin, diğer araç sürücüleri bakımından 0.20 promilin üzerinde alkollü olan sürücülerin trafik kazasına sebebiyet vermesi hâlinde, ayrıca Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

“Uyuşturucu veya uyarıcı madde aldığı tespit edilen sürücülere 3.600 Türk Lirası idari para cezası verilir ve sürücü belgesi beş yıl süreyle geri alınır. Bu kişiler hakkında ayrıca Türk Ceza Kanunu hükümleri uygulanır.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılıp kullanılmadığı ya da alkolün kandaki miktarını tespit amacıyla, kollukça teknik cihazlar kullanılmasını kabul etmeyen sürücülere 2000 Türk Lirası idari para cezası verilir ve sürücü belgesi iki yıl süreyle geri alınır.

Sürücünün uyuşturucu veya uyarıcı madde kullandığından şüphe edilmesi hâlinde 5271 sayılı Kanunun adli kolluğa ilişkin hükümleri uygulanır.

Alkollü olarak araç kullanması nedeniyle son ihlalin gerçekleştiği tarihten itibaren geriye doğru beş yıl içinde sürücü belgeleri ikinci defa geri alınan sürücüler Sağlık Bakanlığınca, usul ve esasları İçişleri, Millî Eğitim ve Sağlık bakanlıklarınca çıkarılacak yönetmelikte gösterilen sürücü davranışlarını geliştirme eğitimine; üç veya üçten fazla geri alınan sürücüler ise psiko-teknik değerlendirmeye ve psikiyatri uzmanının muayenesine tabi tutulurlar.

Sürücü belgelerinin geçici geri alma işlemleri bu Kanunun 6 ncı maddesinde sayılan görevliler tarafından yapılır.

Bu madde hükümlerine göre geri alınan sürücü belgesinin iade edilebilmesi için; ilgili kişi hakkında trafik kurallarına aykırılık dolayısıyla bu Kanun hükümlerine göre verilmiş olan idari para cezalarının tamamının tahsil edilmiş olması; uyuşturucu veya uyarıcı madde alması nedeniyle sürücü belgesi geri alınanların ayrıca sürücü olmasında sakınca bulunmadığına dair resmi sağlık kurumlarından alınmış sağlık kurulu raporunun ibraz edilmesi şarttır.

Alkol, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin tespiti için kullanılacak teknik cihazların sahip olacağı asgari koşullar ile diğer usul ve esaslar yönetmelikte gösterilir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 179/3. maddesi ise

(3) Alkol ve uyuşturucu madde etkisiyle ya da başka bir nedenle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek halde olmasına rağmen araç kullanan kişi yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır. Hükümünü amirdir.

Yürürlükteki halleri ile yukarıda anlatılan kanuni düzenlemeler karşısında "salt 1.00 promil alkollü araç kullanmanın TCK'nun 179. maddesi gereğince cezalandırılacağı" şeklindeki tespitte isabet olmadığı görülmektedir.

Türk Ceza Kanunu'nun 179. maddesi uyarınca yargılama yapılmak ve deliller toplanmak suretiyle, somut olayda aracın trafik düzenine aykırı olarak ve ayrıca kişileri hayatı, sağlığı veya malvarlığı açısından tehlikeli olabilecek şekilde kullanıp kullanmadığının ve alınan alkolün yaş, alkol kullanım alışkanlığı ve diğer şartlar çerçevesinde kişi üzerindeki etkisinin (davranışlarda yavaşlama dikkat dağınıklığı vb. semptomlar yönünden) bilirkişi marifeti ile araştırılmasının gerektiği, sürüş yeteneğini etkilememe durumunda somut bir tehlike meydana gelmesinin söz konusunun olmadığı konularda soyut ve salt alkollü olma durumunda kimseye ceza verilmemesi gerektiği, aksi durumun TC Anayasası'nın 2. maddesindeki sosyal hukuk devletine 5. maddedeki devletin temel amaç ve görevlerine, 12. maddesinde bildirilen temel hak ve hürriyetlerin açıkça aykırı olduğu bu nedenle 2918 sayılı Yasa'nın 48/6. maddesinin Anayasaya aykırı olması nedeniyle iptal edilmesi kanaatiyle dosyanın Anayasa Mahkemesine Anayasa'nın 152. maddesi gereğince, Anayasaya aykırılık bakımından inceleme yapılmak üzere gönderilmesine, dosya üzerinde durma kararı verilmesine ve kanun gereği dosyasının yasal süre sonunda yeniden ele alınmasına karar verilerek aşağıdaki hüküm tesis olunmuştur.

HÜKÜM: Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere;

TC Anayasası'nın 2. maddesindeki sosyal hukuk devletine, 5. maddedeki devletin temel amaç ve görevlerine, 12. maddesinde bildirilen temel hak ve hürriyetlerin açıkça aykırı olduğu bu nedenle 2918 sayılı Yasa'nın 48/6. maddesinin Anayasaya aykırı olması nedeniyle iptal edilmesi kanaatiyle dosyanın Anayasa Mahkemesine Anayasa'nın 152. maddesi gereğince Anayasaya Mahkemesine gönderilmesine,

Dosyanın esası üzerinden DAVANIN DURMASINA,

Dosyanın incelenmek üzere Anayasa Mahkemesine gönderilmesine,

Dosyanın resen 17/12/2014 tarihinde ele alınmasına karar verildi."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

Kanun'un itiraz konusu kuralı da içeren 48. maddesi şöyledir:

“Alkol, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin etkisi altında araç sürme yasağı:

Madde 48- (Değişik : 24/5/2013 - 6487/19 md.)

Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri almış olan sürücüler ile alkollü olan sürücülerin karayolunda araç sürmeleri yasaktır.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılıp kullanılmadığı ya da alkolün kandaki miktarını tespit amacıyla, kollukça teknik cihazlar kullanılır.

Kişinin yaralanmalı veya ölümlü ya da kollukça müdahil olunan maddi hasarlı trafik kazasına karışması hâlinde, ikinci fıkrada belirtilen muayeneye tabi tutulması zorunludur. Teknik cihaz ile yapılan ölçüme itiraz eden veya bu cihaz ile ölçüm yapılmasına müsaade etmeyen bu sürücüler, en yakın adli tıp kurumuna veya adli tabipliğe veya Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık kuruluşlarına götürülerek uyuşturucu veya uyarıcı madde ya da alkol tespitinde kullanılmak üzere vücutlarından kan, tükürük veya idrar gibi örnekler alınır. Bu işlem bakımından 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 75 inci maddesi hükümleri, beşinci fıkrası hariç olmak üzere uygulanır.

Trafik kazası sonucunda kişinin ölmesi veya teknik cihaza üfleyemeyecek kadar yaralanmış olması hâlinde, üçüncü fıkra hükümlerine göre bu kişilerden kan, tükürük veya idrar gibi örnekler alınır.

Yapılan tespit sonucunda, 0.50 promilin üzerinde alkollü olarak araç kullandığı tespit edilen sürücüler hakkında, fiili bir suç oluştursa bile, 700 Türk Lirası idari para cezası verilir ve sürücü belgesi altı ay süreyle geri alınır. Hususi otomobil dışındaki araçları alkollü olarak kullanan sürücüler bakımından promil alt sınırı 0.21 olarak uygulanır. Alkollü olarak araç kullanma nedeniyle sürücü belgesi geri alınan kişiye, son ihlalin gerçekleştiği tarihten itibaren geriye doğru beş yıl içinde; ikinci defasında 877 Türk Lirası idari para cezası verilir ve sürücü belgeleri iki yıl süreyle, üç veya üçten fazlasında ise, 1.407 Türk Lirası idari para cezası verilir ve sürücü belgeleri her seferinde beşer yıl süreyle geri alınır. Sürücü belgelerinin herhangi bir nedenle geçici olarak geri alınmış olması hâlinde belirtilen süreler, geçici alma süresinin bitiminde başlar.

Yapılan tespit sonucunda, 1.00 promilin üzerinde alkollü olduğu tespit edilen sürücüler hakkında ayrıca Türk Ceza Kanununun 179 uncu maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri uygulanır.

Hususi otomobil sürücülerini bakımından 0.50 promilin, diğer araç sürücülerini bakımından 0.20 promilin üzerinde alkollü olan sürücülerin trafik kazasına sebebiyet vermesi hâlinde, ayrıca Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde aldığı tespit edilen sürücülere 3.600 Türk Lirası idari para cezası verilir ve sürücü belgesi beş yıl süreyle geri alınır. Bu kişiler hakkında ayrıca Türk Ceza Kanunu hükümleri uygulanır.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılıp kullanılmadığı ya da alkolün kandaki miktarını tespit amacıyla, kollukça teknik cihazlar kullanılmasını kabul etmeyen sürücülere 2000 Türk Lirası idari para cezası verilir ve sürücü belgesi iki yıl süreyle geri alınır.

Sürücünün uyuşturucu veya uyarıcı madde kullandığından şüphe edilmesi hâlinde 5271 sayılı Kanunun adli kolluğa ilişkin hükümleri uygulanır.

Alkollü olarak araç kullanması nedeniyle son ihlalin gerçekleştiği tarihten itibaren geriye doğru beş yıl içinde sürücü belgeleri ikinci defa geri alınan sürücüler Sağlık Bakanlığınca, usul ve esasları İçişleri, Milli Eğitim ve Sağlık bakanlıklarınca çıkarılacak yönetmelikte gösterilen sürücü davranışlarını geliştirme eğitimine; üç veya üçten fazla geri alınan sürücüler ise psiko-teknik değerlendirmeye ve psikiyatri uzmanının muayenesine tabi tutulurlar.

Sürücü belgelerinin geçici geri alma işlemleri bu Kanunun 6 ncı maddesinde sayılan görevliler tarafından yapılır.

Bu madde hükümlerine göre geri alınan sürücü belgesinin iade edilebilmesi için; ilgili kişi hakkında trafik kurallarına aykırılık dolayısıyla bu Kanun hükümlerine göre verilmiş olan idari para cezalarının tamamının tahsil edilmiş olması; uyuşturucu veya uyarıcı madde alması nedeniyle sürücü belgesi geri alınanların ayrıca sürücü olmasında sakınca bulunmadığına dair resmi sağlık kurumlarından alınmış sağlık kurulu raporunun ibraz edilmesi şarttır.

Alkol, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin tespiti için kullanılacak teknik cihazların sahip olacağı asgari koşullar ile diğer usul ve esaslar yönetmelikte gösterilir.”

B- İlgili Görülen Yasa Kuralı

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ilgili görülen 179. maddesi şöyledir:

“Trafik güvenliğini tehlikeye sokma

Madde 179- (1) Kara, deniz, hava veya demiryolu ulaşımının güven içinde akışını sağlamak için konulmuş her türlü işareti değiştirerek, kullanılamaz hale getirerek, konuldukları yerden kaldırarak, yanlış işaretler vererek, geçiş, varış, kalkış veya iniş yolları üzerine bir şey koyarak ya da teknik işletim sistemine müdahale ederek, başkalarının hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından bir tehlikeye neden olan kişiye bir yıldan altı yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Kara, deniz, hava veya demiryolu ulaşım araçlarını kişilerin hayat, sağlık veya malvarlığı açısından tehlikeli olabilecek şekilde sevk ve idare eden kişi, iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle ya da başka bir nedenle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek halde olmasına rağmen araç kullanan kişi yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.”

C- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 5. ve 12. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İÇTüzüğü hükümleri uyarınca Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRÇÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN, M. Emin KUZ ve Hasan Tahsin GÖKCAN'ın katılımlarıyla 3.7.2014 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Hakan ATASOY tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen yasa kuralları, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüldüğü düşünüldü:

Başvuru kararında, alkollü araç kullanan kişilerin 5237 sayılı Kanun'un 179. maddesi uyarınca cezalandırılabilmesi için, somut olayda aracın trafik düzenine aykırı olarak, kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı açısından tehlikeli olabilecek şekilde kullanılıp kullanılmadığının ve alınan alkolün yaş, kullanım alışkanlığı ve diğer şartlar çerçevesinde kişi üzerindeki etkisinin bilirkişi marifetiyle araştırılması gerektiği; alınan alkolün sürüş yeteneğini etkilemediği ve somut bir tehlikenin meydana gelmediği durumlarda, soyut ve salt alkollü olma nedeniyle kimseye ceza verilmemesi gerektiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın, 2., 5. ve 12. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 48. maddesinin beşinci fıkrasında, uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri almış olan sürücüler ile alkollü olan sürücülerin karayolunda araç sürmelerinin yasak olduğu belirtildikten sonra, yapılan tespit sonucunda, 0.50 promilin üzerinde alkollü olarak araç kullandığı tespit edilen sürücülere, fiil bir suç oluştursa bile 700 Türk Lirası idari para cezası verileceği ve sürücü belgesinin altı ay süreyle geri alınacağı, hususi otomobil dışındaki araçları alkollü olarak kullanan sürücüler bakımından promil alt sınırının 0.21 olarak uygulanacağı ifade edilmiş; itiraz konusu kural olan altıncı fıkrayla da, yapılan tespit sonucunda 1.00 promilin üzerinde alkollü olduğu tespit edilen sürücüler hakkında ayrıca 5237 sayılı Kanun'un 179. maddesinin (3) numaralı fıkrası hükümlerinin uygulanacağı kurala bağlanmıştır. 5237 sayılı Kanun'un 179. maddesinin (3) numaralı fıkrasında ise alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle ya da başka bir nedenle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek hâlde olmasına rağmen araç kullanan kişinin iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre, 1.00 promilin üzerinde alkollü olduğu tespit edilen sürücüler, itiraz konusu kural uyarınca, Kanun'un 48. maddesinin beşinci fıkrası uyarınca idari para cezası ile cezalandırılmalarının yanında, alkolün etkisiyle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek hâlde olmalarına rağmen araç kullandıkları takdirde 5237 sayılı Kanun'un 179. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaklardır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine bağlı olan devlettir.

Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirlerine ilişkin kurallar, ceza hukukunun temel ilkeleri ile Anayasa'nın konuya ilişkin kurallarına aykırı olmamak kaydıyla, ülkenin sosyal, kültürel yapısı, ahlaki değerleri ve ekonomik hayatın gereksinimleri göz önüne alınarak saptanacak ceza politikasına göre belirlenir. Kanun koyucu, cezalandırma yetkisini kullanırken toplumda hangi eylemlerin suç ya da kabahat sayılacağı, bunların hangi tür ve ölçüdeki ceza yaptırımını ile karşılanacağı, nelerin ağırlaştırıcı veya hafifletici sebep olarak kabul edileceği konularında takdir yetkisine sahiptir.

Kabahat, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 2. maddesinde, "*kanunun, karşılığında idari yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık*" olarak tanımlanmıştır. Bu bağlamda, 0.50 promilin üzerinde alkollü olarak araç kullandığı tespit edilen sürücülerin, Kanun'un 48. maddesinde düzenlenen ve idari para cezasını gerektiren söz konusu eylemi kabahat teşkil etmektedir. 5237 sayılı Kanun'un 179. maddesinin (3) numaralı fıkrasında ise almış oldukları alkolün etkisiyle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek hâlde olmalarına rağmen araç kullanan sürücülerin bu eyleminin suç oluşturduğu ifade edilmiştir. Buna göre, Kanun'un 48. maddesinin beşinci fıkrasında düzenlenen kabahat, 0.50 promilin üzerinde alkollü olarak araç kullanmakla oluşmakta iken 5237 sayılı Kanun'un 179. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen suçun oluşabilmesi için, alkollü araç kullanmak yeterli olmayıp, aracın, alkolün etkisiyle emniyetli bir şekilde sevk ve idare edilemeyecek olunmasına rağmen kullanılması gerekmektedir. Bu nedenle her iki Kanun'da düzenlenen eylemlerin nitelikleri ve unsurları birbirinden farklı olup söz konusu düzenlemelerden, kanun koyucunun alkollü araç kullanmak fiilini belli bir ağırlığa kadar kabahat, belli bir ağırlıktan sonra ise suç olarak kabul ettiği anlaşılmaktadır. Kanun koyucunun bu hususta takdir yetkisine sahip olduğunda kuşku yoktur.

Ancak, 1.00 promilin üzerinde alkol alan ve almış oldukları alkolün etkisiyle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek hâlde olmalarına rağmen araç kullanan sürücülerin bu eyleminin, itiraz konusu kural gereğince hem Kanun'un 48. maddesinin beşinci fıkrası hem de 5237 sayılı Kanun'un 179. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca cezalandırılacak olmasının, başka bir ifadeyle hem kabahat hem de suç teşkil eden bir eylemin, her iki yaptırım türü ile de cezalandırılıp cezalandırılmayacağı hususunun ayrıca incelenmesi gerekir.

Hukuk devleti ilkesi ve ceza hukukunun temel ilkeleri arasında yer alan "*aynı fiilden dolayı iki kez yargılama olmaz (ne bis in idem)*" ilkesi gereğince, kişi aynı eylem nedeniyle birden fazla yargılanamaz ve cezalandırılmaz. Ancak, bu ilke mutlak olmayıp, konu bakımından birbirine benzeseler dahi, korunan hukuki yararı, unsurları, amacı ve neticesi farklı olması nedeniyle aynı fiilin ayrı hukuk disiplinleri kapsamında farklı şekillerde mütalaa edilmesi mümkündür. Bir fiilin söz konusu hukuk disiplinlerinin öngördüğü farklı yaptırımlarla cezalandırılması hukuk devleti ve "*aynı fiilden dolayı iki kez yargılama olmaz*" ilkesine aykırılık teşkil etmez. Bu nedenle almış oldukları 1.00 promilin üzerindeki alkolün etkisiyle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek hâlde olmalarına rağmen araç kullanan sürücülerin, idari para cezası yanında, ayrıca ceza yaptırımıyla da cezalandırılmalarını öngören kuralın Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 5. ve 12. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Serruh KALELİ bu görüşe katılmamıştır.

VI- SONUÇ

13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun, 24.5.2013 tarihli ve 6487 sayılı Kanun'un 19. maddesiyle değiştirilen 48. maddesinin altıncı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Serruh KALELİ'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, 5.3.2015 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Serruh KALELİ

Başkanvekili
Alparslan ALTAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Erdal TERCAN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Kadir ÖZKAYA

KARŞIOY

İptali istenen 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 48. maddesinin altıncı fıkrasında yer alan kural "yapılan tespit sonucunda, 1.00 promilin üzerinde alkollü olduğu tespit edilen sürücüler hakkında ayrıca Türk Ceza Kanunu'nun 179. maddesinin üçüncü fıkrası hükmünün uygulanacağı, ilgili maddede ise alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle ya da başka bir nedenle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek halde olmasına rağmen araç kullanan kişi yukarıdaki fıkra hükmüne göre (iki yıla kadar hapis cezası ile) cezalandırılır denmektedir.

Kural kapsamında 1.00 promil alkollü sürücü kanununun 48. maddesinin beşinci fıkrası gereği önce idari para cezası alacak ve ayrıca TCK'nun 179. maddesi üçüncü fıkrası kapsamında iki yıla kadar hapis cezası ile yargılanacak ve ikinci fıkrası kapsamında cezalandırılacaktır.

Kabahatler Kanunu'nun 15. maddesinin üçüncü fıkrasında "bir fiil hem kabahat hem de suç olarak tanımlanmış ise sadece suçtan dolayı yaptırım uygulanabileceğini, ancak suçtan dolayı yaptırım uygulanamayan hallerde, kabahat dolayısıyla yaptırım uygulanır" denmektedir.

İtiraz konusu kural ile eylem, hem kabahat hem de cürüm olarak cezalandırılmaya yol açmaktadır.

Kurallar bir bütün olarak okunduğunda, TCK'nun 179. maddesinden alkollü sürücünün cezalandırılması için suçun maddi unsurlarının (emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek durumda olmak ulaşım araçlarının kişilerin hayat, sağlık veya mal varlığı açısından tehlikeli olacak şekilde kullanılmış olması) aranması ve sübutu beklendiği anlaşılıyor da uygulamada örneğin Yargıtay 2. Ceza Dairesinin 2007/17868 E, 2008/2857 K. sayılı kararına baktığımızda, TCK'nun 179/3. maddesinde yazılı suçun somut tehlike suçu olmayıp sırf hareket suçu olduğunu, somut tehlike oluşmadı diye yazılı beraat kararı verilemeyeceğini içtihat ettiği görülecektir. Yani hareketin yeterli olduğunu ve TCK'nun 179/3. maddesinden de ayrıca cezalandırılması gerektiğine işaret edilmektedir.

Anılan kural karşısında Mahkememiz çoğunluk görüşü de, "Non bis in idem" ilkesinin mutlak bir ilke olmadığını korunan hukuki yarar, unsurlar, amaç gözetildiğinde farklı hukuk disiplinleri ile aynı fiile farklı yaptırımlar uygulanabileceği düşüncesi ile kuralda Anayasa'nın hukuk devleti ilkesine aykırılık görmemişlerdir.

"Non bis in idem" kuramının felsefesi, "geçmişte yapılan yargılama neticesinde verilen hüküm, geleceğe karşı bir güvence işlevine sahiptir" ilkesini temel almaktadır. Bu ilke gereğince, bir kişi hakkında bir fiilden dolayı daha önce dava açılmışsa artık başka bir dava açılamaz, daha önce dava açılmış ve kesin hükümlerle sonuçlanmışsa yine artık başka bir dava açılamaz. Bu nedenle "non bis in idem" ilkesinin daha önce kesinleşmiş bir hükmün başka hüküm verilmesini önleme (kesin hükmün önleme etkisi) işlevine sahip olduğu görülmektedir. Esas itibarıyla bir yargılama hukuku kuralı olan bu ilke, bir kimseye aynı fiil kapsamında birden fazla ceza verilememesi kuralını da içermesi nedeniyle maddi ceza hukukunun da konusunu teşkil etmektedir.

Çifte ya da mükerrer cezalandırma yasağının, ceza hukukundan disiplin cezalarına, uluslararası savaş hukukundan devletler hukuku yaptırımlarına kadar hukukun birçok alanında kullanıldığı görülmektedir.

Başta Anayasa olmak üzere yazılı mevzuatta açıkça “non bis in idem” ifadesi yer almamaktadır. Ancak, bu ilke dolaylı olarak CMK’nın 223. maddesinin yedinci fıkrasında, “Aynı fiil nedeniyle, aynı sanık için önceden verilmiş bir hüküm veya açılmış bir dava varsa davanın reddine karar verilir” şeklinde yer almaktadır. Aynı şekilde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 7 numaralı Ek Protokolü’nün 4. maddesinin birinci fıkrasında da, “Hiç kimse bir devletin ceza yargılaması usulüne ve yasaya uygun olarak kesin bir hükümle mahkûm edildiği ya da beraat ettiği bir suçtan dolayı aynı devletin yargısal yetkisi altındaki yargılama usulleri çerçevesinde yeniden yargılanamaz veya mahkûm edilemez” denilerek, “non bis in idem” ilkesine yer verilmiştir. Anayasa Mahkemesi de hukuk devleti ve ceza hukuku ilkeleri gereği kişi aynı eylem nedeniyle birden fazla yargılanmaz ve cezalandırılmaz” diyerek, ilkenin hukuk devleti ve ceza hukukuna ait bir ilke olduğunu ifade etmiştir.

“Non bis in idem” ilkesi, adil yargılanma ilkesinin sonucudur. Çünkü daha önce yargılanarak kesin hüküm değeri kazanmış bir fiil ve bu fiilden mahkûm olan bir kişinin tekrar yargılanarak cezalandırılması, hem adalet duygularını rencide edecek hem de haksızlık ve ceza arasındaki oranı kişi aleyhine bozacaktır.

Kişi işlediği tek bir fiil ile birden farklı hukuk disiplinlerinde yer alan suçların oluşmasına sebep olabilecek ise de “non bis in idem” kuralı gereğince TCK’nun 44. maddesindeki fikri içtima kuralı gereği bu suçlardan en ağır cezayı gerektiren suç yönünden ya da ağırlaştırılmış hali ile cezalandırılması ceza adaletinin bir gereğidir.

Farklı türden yaptırımlarda anılan kuralın uygulanmasında doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre bir kimseye aynı eylemi nedeniyle farklı hukuk disiplinleri ile ceza vermek kuralın felsefesine aykırıdır olsa, kural kendi hukuk disiplin türleri içerisinde geçerli olup farklı yaptırım uygulamalarında dikkate alınmayacağı söylenmekte, mahkememizde bu davada bu görüşü benimsemiş gözükmektedir. Ancak,

Mahkememizin E. 2006/71 - K. 2008/69 sayılı kararında, mal beyanında bulunmama eylemine, İcra İflas Kanunu’nun 76. maddesinde verilen özgürlüğü bağlayıcı ceza yanında, ayrıca kanunun 337. maddesi ile de tazyik hapsi ile cezalandırılan kural, hukuk devletinde aynı kişinin birden fazla cezalandırılmayacağı gerekçesiyle oybirliği ile Anayasa’nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesine aykırı bulunarak iptal ederken bu görüş savunulmamış, aynı fiile iki ayrı ceza verilemeyeceğine işaret edilmiştir.

Doktrinde ki diğer ve benimde savunduğum ve Mahkememizin yukarıda değinilen 2006/71E. - 2008/69 K. sayılı dosyada Mahkememizce oybirliği ile esas alınan ya da 2013/119 E., 2013/141 K. sayılı dosyada ki karşı görüşüm gibi, ihlale karşı uygulanacak yaptırım “Non bis in idem” ilkesi gereği tek olmalıdır. Ceza yaptırımı ile cezalandırılan bir kişinin aynı eylem nedeniyle ikinci bir yaptırıma maruz bırakılması “Non bis in idem” ilkesine açık aykırılık oluşturacaktır.

Nitekim, bu görüşle aynı doğrultuda, 14. Uluslararası Viyana Ceza Kongresinde “Muhakemeye İlişkin Esaslar” başlığı altında alınan kararlar arasında, aynı kişinin aynı eylem ya da davranışı nedeniyle bir yandan idarece verilecek bir cezaya, diğer yandan ceza yaptırımına çarptırılmasının yasal düzenlemelerle engellenmesi gerektiği belirtilmiş, hatta, idarenin vereceği cezanın ceza mahkemesi kararıyla verilen cezadan mahsup edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Bu anlayışı temelde benimseyen yasa koyucu, 5326 sayılı Kanun'un 15. maddesinin (3) numaralı fıkrasında bir fiile ancak tek yaptırım uygulanacağını vurgulamış ve maddenin gerekçesinde "Bir fiil, bazı durumlarda hem suç hem de kabahat oluşturabilir. Maddenin üçüncü fıkrası, bu hallere özgü ve fakat sadece içtima ile ilgili bir hüküm içermektedir. Bu gibi durumlarda kişi hakkında sadece suçtan dolayı ceza veya güvenlik tedbirine hükmedilebilecektir; fiilin kabahat oluşturması dolayısıyla ayrıca idarî yaptırım uygulanamayacaktır. Böylece, "non bis in idem" kuralına suçlarla kabahatler arasında da geçerlilik tanınmıştır. Ancak, suçtan dolayı ceza veya güvenlik tedbirine hükmedilemeyen hallerde, kabahat dolayısıyla yaptırım uygulanabilecektir." denilerek kanun koyucunun takdir yetkisini "non bis in idem" ilkesini suçlar ve kabahatler arasında da arasında geçerli kılma yönünde kullandığı ifade edilmiştir.

Ceza, adli ilgili makamlarca hukuka aykırı kusurlu harekete uygulanan, kefarete, önleme, ıslah amaçlı bir yaptırımdır. İdari yaptırım ise araya yargı kararı girmeden idarenin doğrudan özel usulleri ile uyguladığı toplumsal düzene aykırılığa verdiği cezadır.

Suç ve idari ihlalleri oluşturan fiillerin niceliksel farklılığı yaptırımları farklı hukuk disiplini adları altına itmiş ise de, neticede sosyal düzenin niceliklere göre suç sayılan aykırı davranışların cezalandırılmasının sağlanması ile temel de ve amaçta korunanın kamu düzeni ve kamu yararını sağlamak olduğu, her iki yaptırım türünün de sonuçta aynı sosyal amaca hizmet ettiği açıktır.

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun "amaç ve kapsam" başlıklı 1. maddesinde kabahatlerin ve bunlarla ilgili yaptırımların "toplum düzenini, genel ahlakı, genel sağlığı, çevreyi ve ekonomik düzeni korumak amacıyla" düzenlendiği belirtilmiştir. Hükme bakılarak, idari suçlarda korunan hukuksal yararın sadece idari çıkarları ön planda tuttuğunu söyleme imkânının artık kalmadığı söylenebilir. Zira idare, yalnızca idari çıkarları değil kamu düzenini sağlamak üzere kullandığı kolluk yetkileri ile kişilerin toplumsal hayat içindeki kurallara ve düzene uygun hareketini sağlamak üzere işlemler de yapmaktadır. Kamu düzeninin ve idari düzenin sağlanmasının, nihayetinde sosyal düzeni de etkileyeceği açıktır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, sonuçta her iki yaptırım grubu da sosyal düzeni korumayı dolaylı ve birbirinden farklı önceliklerle de olsa amaçladığı kolaylıkla söylenebilecektir.

Yukarıda açıklanan tüm nedenler ile kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. Çoğunluk görüşüne katılmamıştır.

Başkanvekili
Serruh KALELİ